KÜTÜPHANELERİN ETKİN YÖNETİMİ İÇİN İŞ ZEKASI TEMELLİ VERİ YÖNETİMİ: DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANE SİSTEMİ ÜZERİNDEN ÖRNEK UYGULAMA

Bertuğ TAŞ[a], Muhammet DAMAR[b]

[a] *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Fakültesi, Bilgisayar Bilimleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Merkez Kampüs, Buca, İzmir, Türkiye*
[b] *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Fakültesi, Bilgisayar Bilimleri Bölümü, Tınaztepe Yerleşkesi, Buca, İzmir, Türkiye*
email: bertugtas77@gmail.com

ÖZET

Araştırmamızın amacı kütüphaneler içinde pek çok faklı sistemde yer alan verinin daha etkin yönetilmesi için iş zekası temelli bir veri yönetim sistemi uygulaması gerçekleştirmek ve Türkçe ve İngilizce literatürü tarayarak iş zekası temelli araçlar ile kütüphanelerin daha etkin nasıl yönetilebileceğini tartışmaya açmaktır. Çalışmamızda kapsamında, Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane Daire Başkanlığı üzerinde gerçekleştirilen örnek uygulama sayesinde Türkiye'de ve dünyada benzer problemlere sahip kütüphaneler için güncel bir karar destek aracı olan iş zekasının örnek uygulanması sağlanmakta ve saha tecrübesi kullanıcılar ile paylaşılmaktadır. Veriye ne kadar hâkim olabiliyorsak ve onu kararlarımızı verirken kullanabiliyorsak o kadar başarılı ve aldığımız kararlar o kadar iyi olacaktır[1]. Bu açıdan baktığımızda yöneticiler karar alırken kararlarını bir şeye dayandırmak istemektedir. Karar verme araçları genellikle, orta ve üst düzey yöneticilere yönelik, karar destek sistemleri ve uzman sistemlerin içerisine bir bileşen olarak girmekte, bilgi sistemi içerisinde bütünleşik olarak kullanılabilmektedir. İş zekâsı, operasyonel seviyeden yönetici seviyesine kadar her kademede çalışanlara yönelik performans çıktıları sunulabilmektedir [2]. Bu tür sistem veya uygulamalar insanlara karar almaları için aradığı bilgiyi sunmaktadır. Yükseköğretim alanında, kurumlarının bilimsel yayın ve yayıncılık faaliyetlerinin ulusal ölçekte değerlendirilmesi için iş zekası uygulaması [3], stratejik maliyet yönetimi için iş zekâsı [4], açık verisi kullanımı için iş zekası [2], iş zekası temelli tedarik zinciri yönetimi [5], iş zekasının sağlık alnında kullanımı [6] iş zekâsı uygulamalarının başarısının değerlendirilmesi [1], iş zekasını ve ilgili teknolojileri konu alan araştırmaları bibliyometrik yöntemler ile değerlendirilmesi [6], iş zekası ile uluslararası bilimsel üretkenlik izleme [7] gibi çalışmalara genel olarak rastlanmıştır. Fakat Türkçe literatür incelendiğinde kütüphane süreçleri ile ilgili iş zekası uygulamasına rastlanmamıştır. Çalışmamız kapsamında 01/01/2025-31/03/2025 tarihleri arasında elde edilen veriler ön işlemden geçirilerek Microsoft Power BI uygulaması için hazır hale getirilişti. Elde edilen veriler ilgili dönemdeki kullanıcı kaynak kullanımı, kaynak listesi, kaynakların log bilgileri gibi bilgilerdir. Gerçekleştirilen uygulama sayesinde ilgili kütüphanenin bu uygulama ile çok daha etkin raporlama yapabildiği gözlenmiştir. Var olan bilgi iletişim araçlarına entegre olabilecek bu tür uygulamalar ile yöneticilerin daha etkin karar destek sunulabileceği görülmüştür. Kütüphane daire başkanlıkları için iş zekası uygulamaları, veriye dayalı karar alma süreçlerini destekleyerek hizmet kalitesini ve kurumsal verimliliği artırmaktadır. Kullanıcı davranışları, kaynak kullanım oranları, ziyaretçi istatistikleri gibi veriler analiz edilerek hangi materyallerin daha fazla tercih edildiği, hangi saatlerde yoğunluk yaşandığı, fakülte ve bölüm bazlı kullanıcı istatistikleri gibi önemli bilgiler elde edilebilmiştir. Bu sayede koleksiyon yönetimi, bütçe planlaması ve personel dağılımı daha etkin bir şekilde yapılabileceği görülmüştür. Bunun yanında iş zekası araçları ile yöneticilere anlık raporlar ve görsel paneller sunularak yönetim kolaylığı sağlanmıştır.

Kaynakça

[1] Yıldız, D. (2021). Bir İş Zekası Uygulaması Ve Başarısının Değerlendirilmesi. Abant Sosyal Bilimler Dergisi, 21(1), 91-111.

[2]Damar, M., & Karaman, D. (2021). Açık Veri ve İş Zekâsı Teknolojisi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Dava Verileri Üzerine Bir Değerlendirme. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi, 5(2), 206-228.

[3] Damar, M., Özdağoğlu, G., & Aydın, Ö. (2023). Yükseköğretimde Kurumlarının Bilimsel Yayın ve Yayıncılık Faaliyetlerinin Ulusal Ölçekte Değerlendirilmesi: TR Dizin Üzerinden Bir İş Zekası Uygulaması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi, 7(2), 196-230.

[4] Ayvaz, E. (2017). Stratejik maliyet yönetimi ve iş zekâsı. AJIT-e: Academic Journal of Information Technology, 8(28), 7-20.

[5] Damar, M. (2021). Endüstri 4.0 Çağında Yükseköğretim Kurulumları İçin Tedarik Zinciri Yönetiminde Bir İş Zekâsı Karar Destek Sistemi Uygulaması. İzmir Sosyal Bilimler Dergisi, 3(2), 144-158.

[6] Damar, M., Özdağoğlu, G., & Özdağoğlu, A. (2018). İş zekasını ve ilgili teknolojileri konu alan araştırmalara küresel ölçekte bilimetrik bakış. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 13(2), 197-217.

[7] Damar, M, Özdağoğlu, G., & Saso, L. (2022). Designing a business intelligence-based monitoring platform for evaluating research collaborations within university networks: the case of UNICA - the Network of Universities from the Capitals of Europe. Information Research, 27(4), paper 945.